

ידע מצמיח תנוף

עבודת ה' במדבר

משימה ראשונה :

בנאומו של משה בפני עם ישראל בספר דברים, הוא מתאר את קורותיהם במשך ארבעים שנות נדודים במדבר:

ג וַיַּעֲבֹד וַיִּרְעֹב וַיֵּאָכֵל אֶת-הַמֶּן אֲשֶׁר לֹא-יָדַעַת וְלֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִיעֶךָ כִּי לֹא עַל-הַלֶּחֶם לָבְדוּ יַחֲוֶה הָאָדָם כִּי עַל-כָּל-מוֹצֵא פִי-ה' יַחֲוֶה הָאָדָם. ד שְׂמֹלְתֶךָ לֹא בָלְתָה מֵעַלְיֶךָ וְרַגְלֶךָ לֹא בָצָקָה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה. ה וַיָּדַעַת עִם-לְבָבְךָ כִּי כְּאֲשֶׁר יִיסַר אִישׁ אֶת-בְּנוֹ ה' אֶל-לִהְיוֹת מִיִּסְרֶךָ. דברים, ח' ג-ה

- ע"פ הפסוקים אילו קשיים מתחילים להופיע אצל מי שצועד במדבר ?

- מהו הקשר בין הנדודים במדבר לבין האמונה בה' ?

משימה שנייה :

במדרשים הבאים נתן למדבר תפקיד מרכזי בהתהוותו של עם ישראל:

הקיפם במדבר ארבעים שנה. אמר הקב"ה: אם אני מוליכם דרך פשוטה עכשיו - מחזיקים איש איש בשדה ובכרם ומתבטלים מן התורה. אלא אני מוליכם דרך המדבר - ויאכלו את המן וישתו מי באר, והתורה מתישבת בגופם.

מדרש תנחומא, פרשת בשלח, פרק א

וידבר ה' אל משה במדבר סיני - אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר, אינו יכול לקנות את החכמה והתורה, לך נאמר "במדבר סיני".

במדבר רבה, פרשה א, סימן ז

מהו ה'הפקר' שעליו מדבר המדרש, לאיזו מידה הוא מתכוון?
ע"פ מדרשים אלה, למה צעדנו דווקא דרך המדבר?

מה בין אכילת מן, שתיית מי באר ו"מדבר הפקר" - לקניית חוכמת התורה או להפנמת המצוות?

משימה שלישית :

המדרשים הבאים מסבירים מדוע עם ישראל קיבל את התורה דווקא במדבר:
ניתנה תורה דימוס [=באופן חופשי] פרהסיא [=קבל עם] במקום הפקר. שאלו ניתנה בארץ ישראל, היו אומרים [בני ישראל] לאומות העולם: אין להם חלק בה, לפיכך נתנה דימוס פרהסיא, במקום הפקר, וכל הרוצה לקבל יבא ויקבל.
מכילתא דרבי ישמעאל לפרשת יתרו, פרק יט, א, מסכתא דבחדש

במדבר סיני - בשלושה דברים ניתנה תורה: באש, במים, במדבר.
באש, דכתיב: "והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש" (שמות יט, יח). במים, דכתיב: "ה' בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום ארץ רעשה גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים" (שופטים ה, ד). במדבר, דכתיב: "וידבר ה' אל משה במדבר סיני" (במדבר א, א). ולמה ניתנה בשלושה דברים הללו? לומר לך, מה אלו חנינם לכל באי עולם, אף התורה חנינם לכל באי עולם. וכן הוא אומר: "הוי כל צמא לכו למים" (ישעיהו נה, א). ולמה במדבר? לומר לך שאין אדם קונה תורה עד שיעשה עצמו הפקר כמדבר.
פרוש רבנו בחיי בן אשר על ספר במדבר, פרק א, פסוק א

• מהו המכנה המשותף לשני המדרשים?

- איזו משמעות מעניקים המדרשים למושג "הפקר"? וכיצד אנו יכולים לקנות את התורה (הסבירו בלשונכם)

לפניכם הגדרה למושג מדבר והתייחסות לערך החינוכי של החיים במדבר:

מְדַבֵּר - הַמְדַבֵּר הוּא הַסְמָל הַחֲשׂוֹב בְּיִתְרָא לְשַׁחְרוּרָא זָה [=מִהַשְׁעֲבוּד לְחַמְרָא

וְהַרְכוּשָׁנוֹת]. הַמְדַבֵּר אֵינוֹ בֵּית. אֵין בּוֹ עָרִים. אֵין בּוֹ רְכוּשׁ. זֶהוּ מְקוֹמָם שֶׁל נְנֻדִים

שֵׁישׁ לָהֶם מֵה שְׁהֶם צְרִיכִים לוֹ, וּמֵה שְׁהֶם צְרִיכִים לוֹ אֵינוֹ אֶלָּא צְרִיכֵי הַחַיִּים

הַהֶכְרַחֲיִים, לֹא נִכְסִים. [...] חַיִּים בְּמַדְבָּר פְּהֻקְנָה לְחַיֵּי חַרוּת.

א. מהם הדברים הרעים שמהם אנו משתחררים בזמן החיים במדבר ?

ב. כיצד יכול הקטע לסייע בהבנת הפסוק מדברים: "לֶחֶם לֹא אֲכַלְתֶּם, וַיֵּין וְשִׁכָר

לֹא שָׁתִיתֶם לְמַעַן יִתְדַעוּ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (רמז: כל יהודי הוא בעצם בן חורין) ?

ג . כיצד החיים במדבר גרמו לנו להגיע לחירות ?

משימה רביעית :

בהיותם במדבר ניזונו בני ישראל מן המן – לחם האמונה :

יא וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. יב שָׁמַעְתִּי אֶת תְּלוּנַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - דִּבְרַר אֲלֵהֶם לֵאמֹר
בֵּין הָעַרְבִים תֹּאכְלוּ בָשָׂר, וּבַבֶּקֶר תִּשְׁבְּעוּ-לָחֶם; וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם [...]טו...
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם, הוּא הַלָּחֶם אֲשֶׁר נָתַן ה' לָכֶם לֶאֱכֹלָהּ. טז זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר
צָנְהָה ה': לִקְטוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ: עֹמֵר לַגִּלְגָּלֹת, מִסֶּפֶר נַפְשֹׁתֵיכֶם - אִישׁ לְאִשׁוֹ
בְּאֶהְלוֹ תִקְחוּ. יז וַיַּעֲשׂוּ-כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיִּלְקְטוּ הַמֶּרְבָּה וְהַמְּעֵיט. יח וַיִּמְדוּ בְעֹמֵר
וְלֹא הָעֲדִיף הַמֶּרְבָּה וְהַמְּעֵיט לֹא הִחְסִיר: אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ לִקְטוּ.

שמות, פרק טז, פסוקים יא-יב; טו-יח

בהמשך פרק טז בספר שמות אנו נחשפים לפרשת "אוגרי המן":

כ וְלֹא שָׁמַעוּ אֶל מֹשֶׁה וַיֹּותְרוּ אַנְשִׁים מִמֶּנּוּ עַד-בֶּקֶר וַיִּרְם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ וַיִּקְצַף עַלֵהֶם
מֹשֶׁה. כא וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר אִישׁ כְּפִי אֶכְלוּ וְחֶם הַשָּׁמַשׁ וְנָמַס.

שמות, פרק טז, פסוקים כ-כא

מה היה עונשם של האנשים שלא שמעו למשה ?

מאיזו מידה רעה הם עדיין לא השתחררו ?

לדעתכם, למה היה אסור לבנ"י לאגור הרבה מן המן ?

אילו הנהגות טובות אנחנו יכולים לקחת לחיים שלנו ממי שחי במדבר ?

עלו והצליחו !